

1. YLEISTÄ

Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry on itsenäinen ja valtakunnallinen kansalaisjärjestö. Sen tehtävänä on edistää ekumeenista sekä uskontojen- ja katsomustenvälistä vuorovaikutusta tieteen, taiteen ja uskontodialogin keinoin.

2. TAVOITTEET

FOKUS ry vaikuttaa kristilliseltä ja ekumeeniselta arvopohjalta sekä rakentaa siltoja eri toimijoiden välille edistäen avointa ekumeenista vuorovaikutusta sekä rakentavaa uskontojen- ja kulttuurienvälistä dialogia. Yhdistyksen tavoitteena on luoda vaikuttavaa vuoropuhelua vastakkainasettelua ehkäisemään.

Vuoden 2016 toiminnan painopisteet Yhteisymmärrysviikko, Juhlakalenterin tuottaminen ja Kulttuurifoorumien toteuttaminen olivat toimintavuodelle esitettyjen ja yhdistyksen yleistavoitteiden mukaisia. Toimintaa värittivät YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikon tapahtumien koordinointi, dialogikasvatusmateriaalien tuottaminen ja kehittäminen (mm. monikulttuurinen juhlakalenteri) ja Suomen 100-vuotisen itsenäisyyden juhluvoiteen valmistautuminen Monien uskontojen ja katsomusten Suomi – julkaisuhankkeella.

3. TOIMINTA

3.1. USKONTODIALOGI

3.1.1. YK:n Uskontojen ja katsomusten yhteisymmärryksen viikko 2016

FOKUS ry kutsui eri toimijoita yhteen toteuttamaan viikon tapahtumia ja motivoi eri tahoja tapahtumien järjestämiseen sekä tiedotti teemaviikosta valtakunnallisesti. Vuoden 2016 yhteisymmärrysviikon teemana oli ”Yhteiset arvomme?” Teemaviikon keskustelutilaisuuksissa syvennettiin dialogia ja pohdittiin, onko meillä yhteisiä arvoja eri uskontojen ja katsomusten kannattajien kesken.

Vuonna 2016 teemaviikolla toteutui 40 tapahtumaa yhteensä 10 eri paikkakunnalla. Teemaviikon ohjelmassa oli konsertteja, työpajoja ja elokuvaesityksiä koululaisille sekä laajalla yhteistyöllä järjestettyjä keskustelutilaisuuksia. Fokus oli itse mukana järjestämässä kaikkiaan kuutta eri tapahtumaa. Tarkempia ohjelmatietoja löytyy teemaviikon sivuilta www.yhteisymmärrysviikko.fi.

Teemaviikosta ja tapahtumatarjonnasta tiedotettiin yhteisymmärrysviikko.fi -nettisivuilla, Facebookissa, yhdistyksen sidosryhmille sähköpostitse sekä valtakunnalliselle medialle että alueellisille medioille. Teemaviikon toimijaverkosto on avoin kaikille kiinnostuneille toimijoille ja siihen on kannustettu mukaan sekä uskonnollisia että katsomuksellisia toimijoita.

Teemaviikon 2016 järjestämisen tukena oli ohjausryhmä, johon kuuluivat edustajat USKOT-foorumista, Suomen Ekumeenisesta Neuvostosta, Nuorten uskontodialogiryhmästä, Suomen Islamilaisesta Neuvostosta, Suomen Muslimiliitosta, Kirkkohallituksesta, Bahá'í-yhteisöstä, Suomen Buddhalaisesta Unionista, Humanistiliitosta ja Vapaa-ajattelijain Liitosta.

Teemaviikon kasvatusmateriaaleja suunnitteli kasvatusmateriaalityöryhmä johon kuuluivat edustajat Suomen Uskonnonopettajien liitosta (Anna Saurama), Suomen islaminopettajien liitosta (Suaad Onniselkä), OAJ:stä (Päivi Lyhykäinen, ja Ritva Semi) ja SKY:stä (Minna Mannert), varhaiskasvattaja Silja Lamminmäki-Vartia sekä FOKUS ry:n aktiiveja (Anna Vartiainen ja Margareta Tahvanainen).

3.1.2 Kasvatusyhteistyö

Katsomusdialogiaineistojen tuottaminen

Toimintavuonna jatkettiin katsomusdialogivalmiuksia tukevien materiaalien tuottamista: koulun alkaessa julkaistiin monikulttuurinen juhlakalenteri peruskoululaisille (ks. tarkemmin kohta 3.2.) ja syksyllä aloitettiin yläkouluun ja lukioon suunnattujen dialogiaineistojen (tuntitehtäviä ja harjoituksia) valmistelu. Tehtävät perustuvat toiminnallisuuteen, tukevat uskontojen lukutaitoa ja tutustuttavat eri katsomuksiin.

Osana Karkotetut- kaupunkitapahtumaa valmistettiin siirtolaisuutta ja karkotuksia käsittelevä tehtäväkokonaisuus, joka vietiin verkkoon kaikkien vapaasti käytettäväksi. Tuntitehtäviä siirtolaisuuden ja karkotusten käsittelyyn koulussa: <https://www.kulttuurifoorumi.fi/kasvatus> Karkotetut -tapahtumasarja liittyi Katja Tähjän ja Kaisa Viitasen kirjaan Euroopan karkottamista siirtolaisista (Karkotetut; S&S kustannus 2016) ja Fokus oli mukana myös *Karkotetut - keskustelua eurooppalaisesta siirtolaispolitiikasta* –seminaarin järjestelyissä 6.-7.9.2016.

Katsomusdialogivalmiuksia tukevia aineistoja esiteltiin opettajille valtakunnallisessa Oppimisen Fiesta –koulutustapahtumassa 1.-2.11.2016 Finlandia-talolla sekä Educa-messuilla 29.-30.1.2016.

Koulu maailmaa muuttamaan –opettajien täydennyskoulutushanke

Fokus ry osallistui Kepan koordinoimaan KMM- hankkeeseen jossa tarjotaan opettajille täydennyskoulutusta globaalikasvatuksesta. Yhdistys osallistui hankkeessa uuden koulutusmoduulin kehittämiseen. Moduuliin valmisteltiin aineistoa temalla *Moninaisuus ja yhdenvertaisuus*. Yhteistyössä Suomen Lähetysseuran kanssa toteutettiin 2 työpajaa Helsingin opettajakoulutuslaitoksella.

3.1.3 Muu dialogiyhteistyö

Yhdistyksen yhteistyöverkostoon kuului seurakuntien lisäksi ekumeenisia ja dialogitoimijoita sekä kulttuuri- ja muita järjestöjä. Tieteen ja taiteen kristillisen tukisäätiön perustajajäsenenä yhdistys toimi tiiviissä yhteistyössä säätiön tarkoituksen toteuttamiseksi. Yhdistystä edusti vuoden 2016 aikana säätiön hallituksessa Ilari Rantakari.

FOKUS ry on Suomen Ekumeenisen Neuvoston kumppanuusjärjestö. Ilari Rantakari oli jäsen SENin kasvatusjaostossa ja vuoden 2016 lopulla yhdistyksen hallitus nimesi jäsenet SENin asettamiin uusiin jaostoihin: kasvatusasioiden jaostoon Pekka Iivonen, yhteiskunnalliseen jaostoon Ilari Rantakari ja yhdenvertaisuusjaostoon Satu Mustonen. Toiminnanjohtaja on jäsenenä myös SEN:n vastuuviikon työryhmässä. FOKUS ry on Kirkkopalvelujen, Kepan ja monikulttuurisuusjärjestö MoniHelin jäsenjärjestö sekä Anna Lindh -säätiön Suomen verkoston jäsen. Yhdistys toimii myös yhteistyössä USKOT-foorumien ja kansainvälisen Religions for Peace -järjestön kanssa.

Johtamiskoulutus muslimiyhdyskuntien johtajille ja työntekijöille

Koulutus perustui Fokus ry:n tekemään Imaamit Suomessa –selvitykseen (2013) ja siinä oleviin suosituksiin. (https://www.kulttuurifoorumi.fi/ladattavat/imaamit_suomessa.pdf) Johtamiskoulutuksen pilottihankkeen toteutti Helsingin Diakoniaopisto vuoden 2016 aikana. Koulutuksen sisällöt keskittyivät Suomen yhteiskuntaan, kulttuuriin, lainsäädäntöön, palvelujärjestelmään ja dialogivalmiuksien kehittämiseen. Koulutukselle valmistellaan jatkoa.

3.2. JULKAISUTOIMINTA

3.2.1. Monikulttuurinen juhlakalenteri koululaisille

Yhdistys toteutti vuonna 2016 yhteistyössä Ad Astra rf:n kaksikielisen juhlakalenterin, jonka avulla lapset ja opettajat voivat seurata eri kulttuurien ja uskontojen juhlia. Kalenteri päivitettiin verkkoon uudelle lukuvuodelle osoitteeseen www.juhlakalenteri.fi ja www.festkalendern.fi.

3.2.2. Monien uskontojen ja katsomusten Suomi (Suomi 100-hanke)

Toimintavuonna jatkettiin artikkelikokoelman ”Monien uskontojen ja katsomusten Suomi” toimittamista, jossa yhteistyökumppaneina ovat Kirkon tutkimuskeskus ja Åbo Akademin Donner-Instituutti. Hankkeessa tuotetaan kokoomateos, jonka teemoja ovat moniuskontoisen Suomen kehittyminen sekä eri uskonnollisten perinteiden välinen vuorovaikutus. Artikkelikokoelma julkistetaan kansainvälisessä seminaarissa yhteisymmärrysviikolla 2017. Julkaisu tulee saataville myös verkkoon pdf-versiona ja kirjana se julkaistaan suomeksi ja ruotsiksi Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisusarjassa helmikuussa 2017.

Teoksen toimituskuntaan kuuluvat Kimmo Ketola, Jussi Sohlberg, Ruth Illman ja Riitta Latvio ja Fokus ry:stä mukana hankkeen ohjausryhmässä olivat toiminnanjohtaja Satu Mustonen sekä puheenjohtaja Ilari Rantakari. Teoksen toimitustyötä tehtiin toimintavuoden aikana ja artikkelikokoelman julkistusta valmisteltiin helmikuulle 2017.

3.3 KULTTUURIFOORUMI 2016

Kulttuurifoorumi toteutettiin tapahtumasarjana lokakuun alussa Helsingissä ja Vantaalla. Foorumin teemana oli ”Eväitä katsomusdialogiin – kohtaamisia, keskusteluja ja työpajoja”. Kulttuurifoorumi toteutui yhteistyössä Nicehearts ry:n ja Moniheli ry:n kanssa.

Kulttuurifoorumin tapahtumat tarjosivat tilaa ja välineitä uskontojen ja katsomusten kohtaamiseen. Kulttuurifoorumin 2016 päivässä Vantaalla 8.10. toteutui 2 yleisölle avointa työpajaa ja paneelikeskustelu Myyrmäen kirjastolla.

Yhteistyössä Nicehearts ry:n Naapuriäidit projektin kanssa toteutettiin kohtaamistyöpaja musliminaisten kanssa työskenteleville teemalla: Onko sinulla kysymyksiä jotka liittyvät musliminaisten elämään? Työpaja tarjosi musliminaisille ja opettajille sekä eri alojen ammattilaisille mahdollisuuden rakentavaan keskusteluun yleisistä asioista, huolista ja ongelmista, joita liitetään muslimeihin. Toinen työpaja liittyi Together For Finland –tarinatyöpajahankeeseen, ja se esitteli tarinoiden käyttämistä ennakkoluulojen ehkäisyssä.

Katsomukset perheessä - Arkea ja juhlaa! –paneelikeskustelu kokosi keskustelemaan eri katsomustaustoista tulevia vanhempia. Paneelissa keskusteltiin perheiden kulttuurista, perinteistä sekä siitä, miten katsomus näkyy perheen arjessa ja juhlassa.

Kulttuurifoorumin Vantaan päivän aikana valmistui osallistujien kanssa yhdessä toteutettu kaupunkikollaasi, joka jäi esille Myyrmäen kirjastoon.

Lisäksi opettajille ja opettajiksi opiskeleville järjestettiin 3.lokakuuta 2 työpajaa teemalla ”Uskontojen lukutaito ja vuorovaikutus”. Työpajassa tutustuttiin oppimateriaaleihin ja toiminnallisissa harjoituksissa pohdittiin uskontojen moninaisuutta ja niihin liitettyjä stereotyyppioita. Työpajat toteutuivat FOKUS ry:n ja Suomen Lähetysseuran yhteistyönä.

3.4. KLUBI- JA TAIDETOIMINTA

Näyttelyt

Pyhän lähteillä -näyttely oli edelleen myynnissä ja vuokrattavana toimistolta.

Olli Auterisen rahasto

Stipendien jakaminen Olli Auterisen rahastosta syrjäseutujen musiikinopiskelijoille siirtyi vuodelle 2017.

Lukupiiri ja tiedeklubitoiminta olivat tauolla vuonna 2016.

3.5. VIESTINTÄ

Yhdistyksen verkkosivut uudistettiin elokuussa 2016 ja samalla tiedotettiin monikulttuurisen juhlakalenterin päivityksestä ja syksyn muista tapahtumista erityisesti jäsenille ja opettajille. Uusilla verkkosivuilla tulevat esiin yhdistyksen kolme strategista painopistettä: 1) vuoropuhelu, 2) kasvatusta sekä 3) tiede- ja taidetoiminta.

Näkyvyyttä sosiaalisessa mediassa parannettiin perustamalla yhdistykselle syksyllä omat tilit Twitteriin ja Instagramiin. Facebookin käyttöä tehostettiin sekä yhdistyksen omassa viestinnässä että yhteisymmärrysviikon tiedotuksessa.

3.6. TULEVIEN VUOSIEN PROJEKTIT

3.6.1. Vuoden 2017 Yhteisymmärrysviikkoa valmisteltiin työryhmän ja toimijaverkoston kanssa. Viikon teemana on *Monien uskontojen ja katsomusten Suomi* Suomen 100-vuotisjuhlavuoden hengessä. YK:n uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikon viettoa 2017 suojelee presidentti Tarja Halonen.

3.6.2. Vuosina 2017-2018 toteutuu Ulkoministeriön rahoituksella viestintä- ja globaalikasvatushanke ”Uskontodialogilla yhteiskuntarauhaa meillä ja muualla”. Hanke viestii uskontodialogin muodoista ja merkityksestä, tuottaa tietoa uskonnoista ja katsomuksista sekä tukee nuorten ja kasvattajien uskontodialogivalmiuksia.

3.6.3. Cultura Nova –keskustelusarjaa valmistellaan toteutettavaksi Kuopiossa vuonna 2017. Hankkeessa toteutuu kolme keskustelutilaisuutta syksyllä 2017 yhteistyössä Snellman – kesäyliopiston ja Itä-Suomen aluehallintoviraston kanssa.

4. HALLINTO

4.1. Henkilöstö, hallitus ja neuvottelukunta

4.1.1. Henkilöstö

Yhdistyksen vs. toiminnanjohtajana toimi FM Riitta Latvio. 1.1.-18.4.2016. Toiminnanjohtajana jatkoi TM, kulttuurintuottaja Satu Mustonen 19.4.2016 alkaen. Yhdistyksellä oli vuoden aikana työkoikeilussa TM Tino Virtanen 3.10.-15.12.2016.

4.1.2. Hallitus ja työryhmät

Hallituksen 2016 muodostivat:

Pekka Iivonen (15.12. alkaen)

Hanna Kuisma

Satu Mustonen, sihteeri

Virpi Paulanto

Marja Pentikäinen

Ilari Rantakari, puheenjohtaja

Katja Ritari, varapuheenjohtaja
Margareta Tahvanainen
Matti Turunen (15.12. alkaen)
Hanne von Weissenberg

Yhdistyksen hallitus kokoontui vuoden 2016 kuluessa 10 kertaa.

Työryhmät

Työryhmät avustivat yhdistyksen projektien suunnittelussa ja toteutuksessa.

Kasvatusmateriaalityöryhmään kuuluivat Anna Saurama (Suomen Uskonnonopettajien liitto), Suaad Onniselkä (Suomen islaminopettajien liitto), Päivi Lyhykäinen, ja Ritva Semi (OAJ), Minna Mannert (SKY), sekä FOKUS ry:n aktiiveja varhaiskasvattaja Silja Lamminmäki-Vartia, Anna Vartiainen ja Margareta Tahvanainen.

Tiedetyöryhmän jäseniä olivat dosentti Katja Ritari (pj.), tohtorikoulutettava FM Nina Maskulin ja dosentti Johan Bastubacka.

4.1.3. Neuvottelukunta

Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimi Turun piispa Kaarlo Kalliala. Neuvottelukunta kokoontui vuonna 2016 kerran (30.5.) yhdistyksen tiloissa. Kokouksessa käsiteltiin tulevaa reformaation 500-juhlavuotta sekä eri toimijoiden suunnitelmia Suomi100 -juhlavuodelle.

Neuvottelukunnan tehtävänä on toimia yhdistyksen neuvoa-antavana elimenä, tukea ja arvioida sen tarkoituksen toteutumista ja tehdä tarvittaessa toiminta-aloitteita ja keskustelunavauksia. Neuvottelukunta kokoontuu vähintään kerran vuodessa.

4.2. VUOSIKOKOUS JA JÄSENISTÖ

Yhdistyksen sääntömääräinen vuosikokous pidettiin 27.4.2016, yhdistyksen tiloissa, Hietalahdenranta 13, Helsinki. Jäsenrekisterissä on 107 jäsentä, joista 18 on ainais- tai kunniajäseniä

5. TALOUS 2016

Tilinpäätös tilikaudelta 1.1.–31.12.2016 osoittaa alijäämää 31 307,85 euroa. Tuloslaskelmaan kirjatun lisäksi yhdistyksen sijoitussalkun markkina-arvon ja kirjanpitoarvon erotus on vuoden 2016 aikana noussut **30.562,21** euroa. Jos realisoimaton arvonnousu lisättäisiin yhdistyksen tulokseen, osoittaisi tuloslaskelma 745,64 euroa alijäämää.

Sijoitussalkun markkina-arvo on vuoden lopussa ollut 514 438,57 euroa ja kirjanpitoarvo 483 876,36 euroa. Sijoitus- ja rahoitustoiminnan nettotuotto on rahastosiirrot huomioon otettuna ollut 11 326,79 euroa.

Yhdistyksellä on hallussaan Olli Auterisen määrätarkoitukseen sidottu rahasto (92 768,34 euroa), jonka varat hoidetaan osana yhdistyksen sijoitussalkkua.

Yhdistyksellä on ollut maksuvalmiuden takaamiseksi käytössä Nordean luotollinen tili 20 000 euron limiitillä.

Yhdistyksen toiminta rahoitetaan julkisilla hanketuilla ja muilla tuotoilla (säätiot, sijoitustuotot, kolehdit, jäsenmaksut). Yhdistyksen tavoitteena on tehostaa toiminnan rahoittamista yleiskatteisilla toiminta-avustuksilla.